Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

11 päivänä helmikuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – SEUT 45 artikla – Työntekijöiden vapaa liikkuvuus – SEUT 49 artikla – Sijoittautumisvapaus – SEUT 56 artikla – Palvelujen tarjoamisen vapaus – Satamatoiminnan harjoittaminen – Satamatyöntekijät – Ammattiin pääsy ja palvelukseen ottaminen – Satamatyöntekijöiden tunnustamisen yksityiskohtaiset säännöt – Satamatyöntekijät, jotka eivät kuulu kansallisessa lainsäädännössä säädettyyn työntekijäkiintiöön – Työsopimuksen keston rajoittaminen – Satamatyöntekijöiden liikkuvuus eri satama-alueiden välillä – Logistiikkatyöntekijät – Turvallisuustodistus – Yleistä etua koskevat pakottavat syyt – Turvallisuus satama-alueilla – Työntekijöiden suojelu – Oikeasuhteisuus

Yhdistetyissä asioissa C-407/19 ja C-471/19,

joissa on kyse kahdesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, joista ensimmäisen Raad van State (ylin hallintotuomioistuin, Belgia) on esittänyt 16.5.2019 tekemällään päätöksellä (C-407/19) ja toisen Grondwettelijk Hof (perustuslakituomioistuin, Belgia) (C-471/19) 6.6.2019 tekemällään päätöksellä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen vastaavasti 24.5.2019 ja 20.6.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Katoen Natie Bulk Terminals NV ja

General Services Antwerp NV

vastaan

Belgian valtio (C-407/19)

ja

Middlegate Europe NV

vastaan

Ministerraad (C-471/19),

Katoen Natie Bulk Terminals NV:n,

General Services Antwerp NV:n,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

Koninklijk Verbond der Beheerders van Goederenstromen (KVBG) CVBA:n ja

MVH Logistics en Stuwadoring BV:n

osallistuessa asioiden käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– General Services Antwerp NV, Katoen Natie Bulk Terminals NV ja Middlegate Europe NV, edustajinaan M. Lebbe ja E. Simons, advocaten,

– Belgian hallitus, asiamiehinään L. Van den Broeck, M. Jacobs ja C. Pochet, avustajinaan P. Wytinck, D. D'Hooghe ja T. Ruys, advocaten,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Nijenhuis, S. L. Kalėda ja B.-R. Killmann,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.9.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat asiassa C-407/19 SEUT 34, SEUT 35, SEUT 45, SEUT 49, SEUT 56, SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan sekä SEUT 106 artiklan 1 kohdan ja asiassa C-471/19 SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan, Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 15 ja 16 artiklan sekä yhdenvertaisuusperiaatteen tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat asiassa C-407/19 yhtäältä Katoen Natie Bulk Terminals NV ja General Services Antwerp NV ja toisaalta Belgian valtio ja asiassa C-471/19, Middlegate Europe NV ja Ministerraad (ministerineuvosto, Belgia) ja jotka koskevat satamatyön järjestämistä koskevien Belgian oikeuden tiettyjen säännösten pätevyyttä ja erityisesti niiden yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa.

Belgian oikeus

Työsopimuslaki

3 Belgian oikeudessa työsopimuksiin ja erityisesti työtekijöihin sovellettavasta yhteisestä järjestelmästä säädetään 3.7.1978 annetussa työsopimuslaissa (wet betreffende de arbeidsovereenkomsten; Belgisch Staatsblad 22.8.1978, s. 9277).

Satamatyön järjestämisestä annettu laki

4 Satamatyön järjestämisestä 8.6.1972 annetun lain (wet betreffende de havenarbeid; Belgisch Staatsblad 10.8.1972, s. 8826), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä satamatyön järjestämisestä annettu laki), 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Satama-alueilla suoritettavien satamatöiden teettäminen muilla kuin tunnustetuilla satamatyöntekijöillä on kielletty.”

5 Saman lain 2 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tätä lakia sovellettaessa noudatetaan satama-alueiden ja satamatyön rajausta, jonka kuningas on vahvistanut – –”

6 Kyseisen lain 3 §:n sanamuoto on seuraava:

”Kuningas vahvistaa satamatyöntekijöiden tunnustamista koskevat edellytykset ja menettelyt asianomaisen satama-alueen osalta toimivaltaisen pariteettikomitean lausunnon saatuaan.

– –”

7 Saman lain 3 bis §:ssä säädetään seuraavaa:

”Asianomaisen satama-alueen osalta toimivaltaisen pariteettikomitean lausunnon saatuaan kuningas voi velvoittaa kyseisellä alueella satamatyöntekijöitä käyttävät työnantajat liittymään hyväksyttyyn työnantajajärjestöön, jonka on täytettävä valtuutetun toimijan ominaisuudessa kaikki työnantajille kuuluvat velvoitteet, jotka johtuvat yksilöllistä ja kollektiivista työtä koskevan lainsäädännön sekä sosiaalilainsäädännön nojalla satamatyöntekijöiden palvelukseen ottamisesta.

Edellisessä momentissa tarkoitetun työnantajajärjestön hyväksyminen edellyttää, että sen jäsenenä on enemmistö asianomaisista työnantajista.”

Vuoden 1973 kuninkaan päätös

8 Satama-alan pariteettikomitean perustamisesta, nimestä ja toimivallasta 12.1.1973 annetun kuninkaan päätöksen (koninklijk besluit tot oprichting en tot vaststelling van de benaming en van de bevoegdheid van het Paritair Comité van het havenbedrijf; Belgisch Staatsblad 23.1.1973, s. 877), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä vuoden 1973 kuninkaan päätös), 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Perustetaan pariteettikomitea, jota kutsutaan ’satama-alan pariteettikomiteaksi’ (toimivaltainen yleisesti työntekijöiden ja heidän työnantajiensa osalta),

kaikille työntekijöille ja heidän työnantajilleen, jotka satama-alueilla:

A. suorittavat pää- tai sivutoimisesti satamatöitä eli kaikkea sellaisten tavaroiden käsittelyä, jotka kuljetetaan meriteitse, sisävesitse, rautateitse tai maanteitse, ja niitä koskevia liitännäispalveluja, riippumatta siitä, suoritetaanko nämä satama-altaissa, vesiteillä, satamalaitureilla tai laitoksissa, joissa huolehditaan tavaroiden tuonnista, viennistä ja kauttakulusta, sekä kaikkea sellaisten meriteitse tai sisävesitse kuljetettavien tavaroiden käsittelyä, jotka ovat matkalla teollisuuslaitosten lastauslaitureille tai tulossa niiltä.

Tässä päätöksessä tarkoitetaan

1. Tavaroiden käsittelyn osalta

a) tavaroilla: kaikkia tavaroita, kontteja ja kuljetusvälineitä, lukuun ottamatta

– irtolastina kuljetettua öljyä, öljystä jalostettuja (nestemäisiä) tuotteita sekä jalostamoihin, kemianteollisuuteen ja öljylaitosten varastointiin ja käsittelyyn tarkoitettuja nestemäisiä raaka-aineita

– kalastusalusten kuljettamaa kalaa

– paineistettua ja irtolastina kuljetettua nestekaasua

b) käsittelyllä: kuormaamista, kuorman purkamista, lastaamista, lastin purkamista, lastin siirtoa, irtolastin purkamista, käyttöönottoa, luokittelua, valikointia, kalibrointia, pinoamista, pinon purkamista sekä yhtenäislastien yhdistämistä ja purkamista.

2. Tavaroita koskevilla liitännäispalveluilla: merkitsemistä, punnitsemista, mittaamista, tilavuuden mittaamista, tarkistamista, vastaanottoa, suojaamista (lukuun ottamatta suojauspalveluja, joita suojaus- ja/tai vartiointipalveluista vastaavan pariteettikomitean toimivaltaan kuuluvat yritykset tarjoavat satama-alan pariteettikomitean toimivaltaan kuuluvien yritysten lukuun), luovuttamista, näytteenottoa ja sinetöintiä, kiinnittämistä ja kiinnitysten purkamista.

_ _”

Vuoden 2004 kuninkaan päätös

9 Ennen kuin satamatyöstä 8.6.1972 annetun lain soveltamisalaan kuuluvilla satama-alueilla työskentelevien satamatyöntekijöiden tunnustamisesta 5.7.2004 annettu kuninkaan päätös (koninklijk besluit betreffende de erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid; Belgisch Staatsblad 4.8.2004, s. 58908) muutettiin satamatyöstä 8.6.1972 annetun lain soveltamisalaan kuuluvilla satama-alueilla työskentelevien satamatyöntekijöiden tunnustamisesta 5.7.2004 annetun kuninkaan päätöksen muuttamisesta 10.7.2016 annetulla kuninkaan päätöksellä (koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 5 juli 2004 betreffende de

erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid; Belgisch Staatsblad 13.7.2016, s. 43879; jäljempänä 10.7.2016 annettu kuninkaan päätös), sen 2 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Tunnustamisen jälkeen satamatyöntekijät jaetaan joko 'yleiseen kiintiöön' taikka 'logistiseen kiintiöön'.

Yleiseen kiintiöön kuuluville satamatyöntekijöille tunnustetaan oikeus tehdä [vuoden 1973 kuninkaan päätöksen] 1 §:ssä tarkoitettua kaikkea satamatyötä.

Logistiseen kiintiöön kuuluville satamatyöntekijöille tunnustetaan oikeus suorittaa [vuoden 1973 kuninkaan päätöksen] 1 §:ssä tarkoitettua satamatyötä paikoissa, joissa tavara muuntuu valmisteltaessa sen jakelua tai myöhempää lähettämistä siten, että välillisesti syntyy osoitettavissa oleva lisäarvo.”

10 Satamatyöstä 8.6.1972 annetun lain soveltamisalaan kuuluvilla satama-alueilla työskentelevien satamatyöntekijöiden tunnustamisesta annetulla kuninkaan päätöksellä, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2016 kuninkaan päätöksellä (jäljempänä vuoden 2004 kuninkaan päätös) korvattiin muun muassa kiintiön käsite poolin käsitteellä. Vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Pariteettikomitea, jäljempänä ’hallintokomitea’, joka on perustettu asianomaisella satama-alueella toimivaltaisen pariteettikomitean alakomitean alaisuuteen, tunnustaa satamatyöntekijät kullakin satama-alueella.

Hallintokomitean kokoonpanoon kuuluvat

1. puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja

2. neljä varsinaista jäsentä ja neljä varajäsentä, jotka pariteettikomitean alakomiteassa edustettuina olevat työnantajajärjestöt nimeävät

3. neljä varsinaista jäsentä ja neljä varajäsentä, jotka pariteettikomitean alakomiteassa edustettuina olevat työntekijäjärjestöt nimeävät

4. yksi tai useampi sihteeri.

Hallintokomitean toiminnassa sovelletaan pariteettikomiteoiden ja niiden alakomiteoiden toimintaa koskevista yleisistä säännöistä 6.11.1969 annetun kuninkaan päätöksen säännöksiä sekä tämän kuninkaan päätöksen 10 §:n erityissäännöksiä.

2. Tunnustamista on haettava kirjallisesti toimivaltaiselta pariteettikomitean alakomitealta tähän tarkoitettua mallia käyttäen.

Hakemuksessa on ilmoitettava, hakeeko töitä poolissa vai poolin ulkopuolella.

3. Edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetystä poiketen niiden työntekijöiden kohdalla, jotka tekevät [vuoden 1973 kuninkaan päätöksen] 1 §:ssä tarkoitettua työtä paikassa, jossa tavara muuntuu valmisteltaessa sen jakelua tai myöhempää lähettämistä siten, että välillisesti syntyy osoitettavissa oleva lisäarvo, ja joilla on ’logistiikkatyöntekijän’ turvallisuustodistus, katsotaan

tämän turvallisuustodistuksen vastaavan [satamatyön järjestämisestä annetussa laissa] tarkoitettua tunnustamista.

Työnantajan, joka on tehnyt työsopimuksen työntekijän kanssa edellisessä kohdassa tarkoitettujen toimintojen suorittamiseksi, on haettava turvallisuustodistusta, ja todistuksen myöntäminen edellyttää henkilötodistuksen ja työsopimuksen esittämistä. Tätä menettelyä koskevat täytäntöönpanosäännöt vahvistetaan työehtosopimuksessa."

11 Mainitun kuninkaan päätöksen 2 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Kun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut satamatyöntekijät on tunnustettu, heidät liitetään satamatyöntekijöiden pooliin tai jätetään sen ulkopuolelle.

Työvoiman tarve otetaan huomioon tunnustettaessa työntekijöitä pooliin liittymistä varten.

2. Pooliin liitettävät satamatyöntekijät tunnustetaan määräajaksi tai toistaiseksi.

Tunnustuksen voimassaoloa koskevat täytäntöönpanosäännöt vahvistetaan työehtosopimuksessa.

3. Satamatyöntekijät, jotka eivät kuulu pooliin, otetaan palvelukseen työsopimuksella työsopimuksista – – annetun lain mukaisesti.

Tunnustus on voimassa niin kauan kuin kyseinen työsopimus on voimassa."

12 Mainitun kuninkaan päätöksen 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Edellä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu satamatyöntekijäksi tunnustaminen edellyttää seuraavaa:

– –

2. ulkopuolinen työsuojeluelin, johon [satamatyön järjestämisestä annetun lain] 3 bis §:n mukaisesti valtuutettu työnantajajärjestö kuuluu, on todennut hakijan terveytensä puolesta satamatyöhön soveltuvaksi

3. hakija on läpäissyt [satamatyön järjestämisestä annetun lain] 3 bis §:n mukaisesti valtuutetun työnantajajärjestön nimeämän elimen tekemät psykotekniset testit, joiden tarkoituksena on tutkia, sopiiko satamatyöntekijäksi hakeva älykkyytensä, persoonansa ja motivaationsa puolesta hoitamaan koulutuksen suoritettuaan satamatyöntekijän tehtäviä

– –

6. hakija on osallistunut kolmen viikon ajan ammattipätevyyden antavaan koulutukseen, joka antaa valmiudet turvalliseen työskentelyyn, ja läpäissyt asiaankuuluvan loppukokeen. Toimivaltainen viranomainen voi määrittää laatuvaatimukset, jotka vapaasti annettavan koulutuksen on täytettävä

7. hakijalta ei ole poistettu satamatyöntekijäksi tunnustamista viiden edellisen vuoden aikana tämän päätöksen 7 §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdan perusteella

8. edellä 2 §:n 3 momentissa tarkoitetun satamatyöntekijän tunnustamisen yhteydessä vaaditaan lisäksi työsopimus.

2. Satamatyöntekijäksi tunnustus on voimassa kullakin satama-alueella, sellaisena kuin kuningas on nämä alueet rajannut työehtosopimuksista ja pariteettikomiteoista 5.12.1968 annetun lain 35 ja 37 §:n nojalla.

Tarkemmat ehdot ja säännöt, joiden mukaisesti satamatyöntekijä voi työskennellä muulla satama-alueella kuin sillä, jota tunnustaminen koskee, vahvistetaan työehtosopimuksessa.

[Satamatyön järjestämisestä annetun lain] 3 bis §:n mukaisesti valtuutettu työnantajajärjestö jatkaa valtuutettuna myös siinä tapauksessa, että satamatyöntekijä työskentelee sen satama-alueen ulkopuolella, jota tunnustaminen koskee.

3. Kyseiset edellytykset eivät koske tätä kuninkaan päätöstä sovellettaessa satamatyöntekijöitä, jotka voivat osoittaa täyttävänsä vastaavat satamatyötä koskevat edellytykset toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

4. Tunnustamista ja tunnustamisen uusimista koskevat hakemukset jätetään hallintokomitealle, joka käsittelee ne.”

13 Saman päätöksen 13/1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työsopimus on tehtävä toistaiseksi voimassa olevana [ennen 30.6.2017]

2. edellä 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työsopimus on tehtävä vähintään kahdeksi vuodeksi [ajanjaksolla 1.7.2017–30.6.2018]

3. edellä 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työsopimus on tehtävä vähintään yhdeksi vuodeksi [ajanjaksolla 1.7.2018–30.6.2019]

4. edellä 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työsopimus on tehtävä vähintään kuuden kuukauden ajaksi [ajanjaksolla 1.7.2019–30.6.2019].”

14 Vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 15/1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tätä kuninkaan päätöstä sovellettaessa

1. aiemman 2 §:n 2 momentin nojalla tunnustetut satamatyöntekijät tunnustetaan ilman eri toimenpiteitä pooliin kuuluviksi satamatyöntekijöiksi 2 §:n 1 momentin mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän kuninkaan päätöksen 5–9 §:n soveltamista

2. aiemman 2 §:n 3 momentin nojalla tunnustetut satamatyöntekijät rinnastetaan ilman eri toimenpiteitä 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin logistiikkatyöntekijöihin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän kuninkaan päätöksen 5–9 §:n soveltamista.”

Pääasiat, ennakkoratkaisukysymykset ja menettely unionin tuomioistuimessa

Asia C-407/19

15 Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp ovat kaksi Belgiaan sijoittautunutta yhtiötä, joiden liiketoimintaan kuuluu satamapalvelutoimintoja Belgiassa ja ulkomailla.

16 Nämä kaksi yhtiötä nostivat 5.9.2016 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa asiassa C-407/19 Raad van Statessa (ylin hallintotuomioistuin, Belgia) kanteen, jossa ne vaativat vuoden 2016 kuninkaan päätöksen kumoamista.

17 Kyseinen kuninkaan päätös annettiin Euroopan komission Belgian kuningaskunnalle 28.3.2014 osoittaman virallisen huomautuksen johdosta, jonka mukaan sen satamatyötä koskevalla säännöstöllä rikottiin SEUT 49 artiklaa. Komissio totesi pääasiallisesti, että satamatyöntekijöiden palkkaamista koskeva Belgian lainsäädäntö sai ulkomaiset yritykset luopumaan toimipaikkojen sijoittamisesta Belgiaan, koska ne eivät voineet vapaasti valita henkilöstöään, vaan niiden oli turvauduttava jopa logistiikkatehtävissä tunnustettuihin satamatyöntekijöihin, joita voitiin lisäksi käyttää vain rajoitetulla maantieteellisellä alueella. Vuoden 2016 kuninkaan päätöksen antamisen jälkeen komissio päätti 17.5.2017 lopettaa kyseessä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn.

18 Raad van State täsmentää aluksi, että vuoden 2016 kuninkaan päätöstä, joka on aineellinen laki, jonka kumoamista siinä vireillä olevassa riita-asiassa vaaditaan erga omnes, sovelletaan erotuksetta sellaisiin yrityksiin, työnantajiin ja työntekijöihin niiden kansallisuudesta riippumatta, jotka tekevät tai teettävät satamatöitä Belgian satama-alueilla taikka jotka ovat sijoittautuneet satama-alueelle tai haluavat sijoittautua sinne.

19 Kyseinen tuomioistuin kiinnittää huomiota myös siihen, että vuoden 2004 kuninkaan päätöksellä säännellään satamatöitä Belgiassa sijaitsevilla satama-alueilla, joihin kuuluvat myös Antwerpenin (Belgia) ja Zeebruggen (Belgia) satamat, jotka ovat kansainväliseen liikenteeseen tarkoitettuja merisatamia, eli erittäin kilpailullinen ympäristö. Näin ollen ei pidä unohtaa merisatama-alueiden selvästi rajat ylittävää intressiä, kun otetaan erityisesti huomioon siellä kehitellyt tuonti- ja vientitoiminnat, siellä toimivat lukuisat kansainväliset toimijat, jotka tulevat muun muassa muista jäsenvaltioista, kaupalliset toiminnat, joita harjoitetaan siellä kansainvälisen kaupan sektorilla, ja suorituspaikan houkuttelevuus paikkana, joka voisi kiinnostaa ulkomaisia toimijoita sekä ulkomaalaisia ja mahdollisesti lähijäsenvaltioista tulevia työntekijöitä, joita nämä toimijat haluavat käyttää niiden yritystoiminnan suorittamiseen. Näiden seikkojen perusteella kyseinen tuomioistuin katsoo, että sen käsiteltävänä oleva asia ei koske täysin jäsenvaltion sisäistä tilannetta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

20 Raad van State huomauttaa SEUT 45 artiklassa taatusta työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta, että Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp ovat belgialaisia logistiikkayhtiöitä, jotka harjoittavat toimintaansa Belgian satama-alueilla ja jotka aikovat liiketoimintansa toteuttamiseksi käyttää muita satamatyöntekijöitä kuin tunnustettuja satamatyöntekijöitä näiden kansalaisuudesta riippumatta. Koska nämä yhtiöt ovat työnantajia, jotka haluavat sijoittautumisjäsenvaltiossaan palkata työntekijöitä, jotka ovat jonkin toisen jäsenvaltion kansalaisia, ne voivat näin ollen vedota SEUT 45 artiklassa vahvistettuun työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen. Koska vuoden 2004 kuninkaan päätökseen sisältyvät edellytykset hankaloittavat muiden jäsenvaltioiden kansalaisten satamatyön tekemistä Belgian alueella ja niillä rajoitetaan työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, mainittujen yhtiöiden kaltaisten

työnantajien pitäisi saada myös vastustaa tällaista lainsäädäntöä. Myös tämä osoittaa, että kyseisessä tuomioistuimessa vireillä olevaa asiaa ei voida rajata täysin jäsenvaltion sisäiseksi tilanteeksi.

21 Asiakysymyksen osalta Raad van State täsmentää, että Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp riitauttavat pääasiallisesti seitsemän vuoden 2004 kuninkaan päätökseen sisältyvää toimenpidettä, jotka on otettu käyttöön tai joita on muutettu vuoden 2016 kuninkaan päätöksellä.

22 Kyseinen tuomioistuin lähtee siitä, että kaikki nämä toimenpiteet muodostavat esteen EUT-sopimuksessa taatuille perusvapauksille, koska ne voivat vaikeuttaa tai tehdä vähemmän houkuttelevaksi toisesta jäsenvaltiosta lähtöisin olevien työntekijöiden kaltaisille työntekijöille satamatyön tekemisen Belgian satama-alueella sekä työnantajille tällaisten työntekijöiden palkkaamisen.

23 Näiden rajoitusten mahdollisesta oikeuttamisesta yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä kyseinen tuomioistuin huomauttaa, että Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp kiistävät sen, että kyseiset toimenpiteet yleisesti soveltuisivat niillä tavoiteltuun tavoitteeseen eli satama-alueiden turvallisuuden takaamiseen ja näin ollen satamatyöntekijöiden turvallisuuden ja työsuojelun takaamiseen. Ne kiistävät myös sen, että nämä toimenpiteet olisivat oikeasuhteisia ja että niillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi, vaikka ne eivät olekaan syrjiviä.

24 Ensinnäkin siitä, että vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 1 §:n 1 momentissa tarkoitetulta ja työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen edustajista muodostuvalta hallintokomitealta (jäljempänä hallintokomitea) on haettava tunnustus kaikille sellaisille satamatyöntekijöille, jotka eivät suorita logistiikkatehtäviä, riittävien menettelyllisten takeiden puuttumisesta ja välttämättömyydestä ottaa huomioon työvoiman tarve pooliin ottamiseksi Raad van State toteaa, että Belgian oikeudessa hallintokomitean myönteinen tai kielteinen päätös satamatyöntekijän tunnustamisesta voidaan riitauttaa suoraan kanteella.

25 Toiseksi siltä osin kuin on kyse lääketieteelliseen soveltuvuuteen ja psykoteknisten testien läpäisyyn liittyvien tunnustamisedellytysten tarkistamisesta, Raad van State pohtii erityisesti sitä, onko vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 4 §:n 1 momentin 8 kohdassa vahvistettu lisäedellytys, jonka mukaan työntekijällä on oltava lisäksi työsopimus, asianmukainen turvallisuuden takaamista satama-alueilla koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

26 Siltä osin kuin kolmanneksi on kyse pooliin kuulumattomien työntekijöiden tunnustamisen kestosta ja vuoden 2004 kuninkaan päätöksellä käyttöön otetun siirtymäjärjestelmän kestosta, Raad van State huomauttaa, että aina kun työntekijä saa työsopimuksen, hänen on noudatettava tunnustamismenettelyä riippumatta siitä, mistä syystä hänen aikaisempi työsopimuksensa on päättynyt.

27 Raad van State huomauttaa neljänneksi, että vuoden 2004 kuninkaan päätöksessä säädetyn siirtymäjärjestelmän vaikutuksesta ennen 30.6.2017 tehty työsopimus oli tehtävä toistaiseksi voimassa olevaksi. Tämän jälkeen 1.7.2017 alkaen tehty sopimus oli tehtävä vähintään kahdeksi vuodeksi, 1.7.2018 alkaen vähintään yhdeksi vuodeksi ja 1.7.2019 alkaen vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Työsopimuksen kesto on voitu määrittää vapaasti vasta 1.7.2020 alkaen. Näin ollen satamatyöntekijän asema, johon sovelletaan vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 2 §:n 3 momentin

mukaisesti työsopimuslaissa säädettyä yhteistä järjestelmää, on selvästi vähemmän houkutteleva kuin pooliin kuuluvan satamatyöntekijän asema, mikä voisi merkitä vapaan liikkuvuuden perusteetonta rajoitusta.

28 Siltä osin kuin viidenneksi on kyse siitä, että kaikki satamatyöntekijät, jotka ovat työskennelleet ”pooliin otettuina” satamatyöntekijöinä, tunnustetaan suoraan lain nojalla, Raad van State huomauttaa, että Katoen Natie Bulk Terminalsin ja General Services Antwerpin mukaan tällä toimenpiteellä työnantajilta evätään oikeus hankkia laadukasta työvoimaa tekemällä suoraan satamatyöntekijöiden kanssa pysyvä sopimus, jolla taataan heidän työturvansa yleisen työoikeuden sääntöjen mukaan, koska nämä työntekijät pysyvät ”täysin oikeuksin” pooliin otettuina työntekijöinä. Herää kysymys siitä, onko tällaista toimenpidettä pidettävä asianmukaisena ja oikeasuhteisena tavoiteltuun päämäärään nähden ja näin ollen sijoittautumisvapauden ja työntekijöiden vapaan liikkuvuuden mukaisena.

29 Kuudenneksi siltä osin kuin on kyse velvollisuudesta vahvistaa työehtosopimuksella työntekijöiden työolot ja -ehdot työn tekemiseksi muulla satama-alueella kuin sillä, jota varten heidät on tunnustettu, Raad van State pohtii, onko tällainen toimenpide järkevä ja oikeasuhteinen vai onko niin, kuten Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp väittävät, ettei voida kohtuudella väittää, että työntekijöiden liikkumista eri satama-alueiden välillä pitäisi rajoittaa tai asettaa sille lisäedellytyksiä satama-alueiden turvallisuuden takaamiseksi.

30 Seitsemänneksi Raad van State toteaa vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 1 §:n 3 momentissa määritellystä logistiikkatyötä tekevien työntekijöiden (jäljempänä logistiikkatyöntekijät) velvollisuudesta saada ”turvallisuustodistus”, että tällaisella toimenpiteellä pyritään turvaamaan yleinen turvallisuus ja näin ollen myös asianomaisten työntekijöiden turvallisuus. Esiin nousee kuitenkin kysymys siitä, eikö tällainen toimenpide, tulkittuna siten, että mainittua turvallisuustodistusta on haettava aina, kun uusi työsopimus tehdään, aiheuta huomattavaa ja suhteetonta hallinnollista rasitusta sijoittautumisvapauteen ja työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen nähden.

31 Tässä tilanteessa Raad van State on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko SEUT 49, SEUT 56, SEUT 45, SEUT 34, SEUT 35, SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaa, joko yksinään tai luettuina yhdessä SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä sääntelylle, joka sisältyy [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 1 §:ään luettuna yhdessä [saman] päätöksen 2 §:n kanssa, nimittäin sääntelylle, jonka mukaan edellä mainitun – – päätöksen 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut satamatyöntekijät joko otetaan tai jätetään ottamatta satamatyöntekijöiden pooliin, kun hallintokomitea, joka koostuu tasaedustusperiaatteella yhtäältä pariteettikomitean asianomaisessa alakomiteassa edustettujen työnantajajärjestöjen nimeämistä jäsenistä ja toisaalta pariteettikomitean asianomaisessa alakomiteassa edustettujen työntekijäjärjestöjen nimeämistä jäsenistä, päättää heidän tunnustamisestaan ottaen siinä yhteydessä huomioon työvoiman tarpeen, kun huomioon otetaan myös, että hallintokomitean päätöksenteolle ei ole säädetty enimmäismääräaikaa ja että sen tekemiin tunnustamispäätöksiin voidaan hakea muutosta vain nostamalla kanne tuomioistuimessa?

2) Onko SEUT 49, SEUT 56, SEUT 45, SEUT 34, SEUT 35, SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaa, joko yksinään tai luettuina yhdessä SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä sääntelylle, joka otettiin käyttöön [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 4 §:n 1 momentin 2, 3, 6 ja 8 kohdalla, jotka korvattiin ja joita täydennettiin riidanalaisen 10.7.2016 annetun kuninkaan päätöksen 4 §:n 2, 3, 4 ja 6 kohdalla, nimittäin sääntelylle, jonka mukaan satamatyöntekijäksi tunnustamiselle säädetään edellytykseksi, että [a)] ulkoinen työsuojeluelin, johon – – 8.6.1972 annetun lain 3bis §:n mukainen hyväksytty työnantajajärjestö kuuluu, todistaa työntekijän terveydeltään soveltuvaksi, [b)] työntekijä on läpäissyt saman 8.6.1972 annetun lain 3bis §:n mukaisen hyväksytyn työnantajajärjestön osoittaman elimen järjestämät psykotekniset testit, [c)] työntekijä on osallistunut kolmen viikon työturvallisuus- ja ammattitaitokurssiin ja läpäissyt loppukokeen ja [d)] työntekijällä on oltava jo työsopimus, jos kyse on satamatyöntekijästä, jota ei oteta pooliin, ja lisäksi, luettuna yhdessä [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 4 §:n 3 momentin kanssa, ulkomaalaisten satamatyöntekijöiden on voitava osoittaa, että he täyttävät vastaavanlaiset edellytykset toisessa jäsenvaltiossa, jotta heiltä ei tätä päätöstä sovellettaessa vaadittaisi enää näiden edellytysten täyttämistä?

3) Onko SEUT 49, SEUT 56, SEUT 45, SEUT 34, SEUT 35, SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaa, joko yksinään tai luettuina yhdessä SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 2 §:n 3 momentilla käyttöön otetulle sääntelylle, jonka mukaan työnantaja tekee niiden satamatyöntekijöiden kanssa, joita ei oteta pooliin, suoraan työsopimuksista – – annetun lain mukaisen työsopimuksen ja heidän tunnustuksensa kesto rajoittuu kyseisen työsopimuksen kestoon, minkä seurauksena tunnustamismenettely on aina aloitettava uudelleen?

4) Onko SEUT 49, SEUT 56, SEUT 45, SEUT 34, SEUT 35, SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaa, joko yksinään tai luettuina yhdessä SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 13/1 §:llä käyttöön otetulle sääntelylle, nimittäin siirtymätoimenpiteelle, jonka mukaan kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitettu työsopimus on ensiksi tehtävä toistaiseksi voimassa olevaksi, [sitten] 1.7.2017 alkaen vähintään kahdeksi vuodeksi, [tämän jälkeen] 1.7.2018 alkaen vähintään yhdeksi vuodeksi, 1.7.2019 alkaen vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja [lopuksi] 1.7.2020 alkaen sen kesto voidaan valita vapaasti?

5) Onko SEUT 49, SEUT 56, SEUT 45, SEUT 34, SEUT 35, SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaa, joko yksinään tai luettuina yhdessä SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 15/1 §:ään sisältyvälle sääntelylle, jonka mukaan vanhan järjestelmän puitteissa tunnustetut satamatyöntekijät tunnustetaan ilman eri toimenpiteitä poolissa oleviksi satamatyöntekijöiksi, jolloin mahdollisuus, että työnantaja tekee suoraan heidän kanssaan (toistaiseksi voimassa olevan) työsopimuksen, estyy ja työnantajat eivät voi sitouttaa hyviä työntekijöitä tekemällä suoraan heidän kanssaan toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen ja tarjoamalla heille yleisen työoikeuden mukaisen työsuhdeturvan?

6) Onko SEUT 49, SEUT 56, SEUT 45, SEUT 34, SEUT 35, SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaa, joko yksinään tai luettuina yhdessä SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentilla käyttöön otetulle sääntelylle, jonka mukaan työehtosopimuksessa määrätään ehdot ja menettelysäännöt, joita soveltaen satamatyöntekijä voidaan siirtää muulle satama-alueelle kuin sille, jota hänen

saamansa tunnustus koskee, minkä johdosta työntekijöiden liikkuvuus satama-alueiden välillä rajoittuu, eikä lainsäätäjä itse ole selventänyt, millaisia nämä ehdot ja menettelysäännöt voivat olla?

7) Onko SEUT 49, SEUT 56, SEUT 45, SEUT 34, SEUT 35, SEUT 101 tai SEUT 102 artiklaa, joko yksinään tai luettuina yhdessä SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä [vuoden 2004] kuninkaan päätöksen 1 §:n 3 momentilla käyttöön otetulle sääntelylle, jonka mukaan (logistiikka)työntekijöillä, jotka suorittavat [vuoden 1973] kuninkaan päätöksen 1 §:ssä tarkoitettuja työtehtäviä paikoissa, joissa tavaroita muunnetaan jatkojakelun tai lähetyksen valmistelua varten tavalla, joka epäsuorasti johtaa osoitettavissa olevaan lisäarvoon, on oltava turvallisuustodistus, joka katsotaan [satamatyön järjestämisestä] annetussa laissa tarkoitetuksi tunnustamiseksi, kun otetaan huomioon, että kyseistä todistusta hakee työnantaja, joka on tehnyt työntekijän kanssa tällaisten työtehtävien suorittamista koskevan työsopimuksen, ja todistuksen antaminen edellyttää henkilötodistuksen ja työsopimuksen esittämistä, ja noudatettavan menettelyn säännöt vahvistetaan työehtosopimuksessa ilman että lainsäätäjä on selventänyt tätä kohtaa?”

Asia C-471/19

32 Middlegate Europe on Zeebruggeen sijoittautunut kuljetusyritys, joka toimii koko Euroopassa. Kansainvälisen maantiekuljetuksen yhteydessä sen työntekijät siirtävät Zeebruggen satamalaiturilla vetotrukin avulla muun muassa perävaunuja laivattaviksi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin.

33 Työntekijä, joka valmisteli tällaisia lasteja Virtonista (Belgia) Buryyn (Yhdistynyt kuningaskunta) suuntautuvaan kansainväliseen maantiekuljetukseen, joutui poliisin tarkastukseen 12.1.2011. Poliisi laati 12.1.2011 suoritetun tarkastuksen perusteella pöytäkirjan, jonka mukaan Middlegate Europe oli rikkonut satamatyön järjestämisestä annetun lain 1 §:ää eli teettänyt satamatöitä tunnustamattomalla satamatyöntekijällä.

34 Middlegate Europelle määrättiin 17.1.2013 tehdyllä päätöksellä 100 euron sakko. Kyseinen yhtiö nosti tästä päätöksestä kanteen arbeidsrechtbank Gent, afdeling Bruggessa (Gentin työoikeudellisten asioiden alioikeus, Bruggen osasto, Belgia). Kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen perusteettomana 17.12.2014 antamallaan tuomiolla. Arbeidshof te Gent (Gentin työoikeudellisten asioiden ylioikeus, Belgia) hylkäsi 3.11.2016 antamallaan tuomiolla ensimmäisessä oikeusasteessa annetusta tuomiosta tehdyn valituksen perusteettomana.

35 Middlegate Europe valitti tämän jälkeen kyseisestä tuomiosta Hof van Cassatieen (kassaatiotuomioistuin, Belgia). Se väitti tässä menettelyssä, että satamatyön järjestämisestä annetun lain 1 ja 2 § ovat ristiriidassa Belgian perustuslain 10, 11 ja 23 §:n kanssa, koska niillä loukataan yritysten kaupan ja elinkeinon vapautta. Middlegate Europen pyynnöstä Hof van Cassatie päätti esittää ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, Grondwettelijk Hofille (perustuslakituomioistuin, Belgia) kaksi ennakkoratkaisukysymystä asiassa C-471/19.

36 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että Belgian perustuslaissa vahvistettu kaupan ja elinkeinon vapaus liittyy läheisesti ammatilliseen vapauteen, työskentelyoikeuteen ja elinkeinovapauteen, jotka taataan perusoikeuskirjan 15 ja 16 artiklassa sekä useilla EUT-sopimuksessa taatuilla perusvapauksilla, kuten palvelujen tarjoamisen vapaudella (SEUT 56 artikla) ja sijoittautumisvapaudella (SEUT 49 artikla).

37 Grondwettelijk Hof katsoo ensinnäkin, että satamatyön järjestämisestä annetun lain nojalla yrityksille, jotka haluavat satama-alueella suorittaa satamatöitä, mukaan lukien alusten lastaukseen ja lastin purkamiseen kuulumattomat toiminnot, asetettu velvollisuus käyttää ainoastaan tunnustettuja satamatyöntekijöitä ja liittyä pakollisesti tässä tarkoituksessa tunnustettuun työnantajia edustavaan järjestöön näyttää rajoittavan näiden yritysten vapautta valita henkilöstönsä ja neuvotella työehdoista.

38 Kyseinen tuomioistuin katsoo näin ollen, että satamatyön järjestämisestä annetun lain 1 ja 2 § merkitsevät SEUT 49 artiklassa tarkoitetun sijoittautumisvapauden rajoitusta. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön ja erityisesti 11.12.2014 annetun tuomion komissio v. Espanja (C-576/13, ei julkaistu, EU:C:2014:2430) valossa se pohtii, onko tämä rajoitus oikeutettavissa, kun otetaan huomioon satamatöitä koskevan kansallisen lainsäädännön ominaispiirteet ja erityisolosuhteet.

39 Se huomauttaa tältä osin, että Belgian lainsäätäjän tavoitteena satamatyön järjestämisestä annettua lakia annettaessa oli suojata satamatyöntekijän ammattia kieltämällä työntekijöiltä, joita ei ole tunnustettu, satamatöiden tekeminen. Kun lainsäätäjä on antanut ”tunnustetun satamatyöntekijän” asemalle laillisen kiinnekohdan – joka liittyy läheisesti satamatyön erityisluonteeseen, vaikeuteen ja vaarallisuuteen –, se on pyrkinyt varaamaan satamissa tavaroiden käsittelytehtävät, joiden tekniikka muuttuu nopeasti, yksinomaan sellaisille työntekijöille, joilla on vahva ammatillinen koulutus, jonka avulla arvioidaan sekä heidän ammatillista pätevyyttään että heidän fyysistä ja henkistä suorituskykyään. Kun lainsäätäjä on ottanut käyttöön tämän aseman ja siihen liittyvän työmonopolin, se on myös halunnut yhtäältä huolehtia turvallisuuden takaamisesta satama-alueilla ja työtapaturmien välttämisestä ja toisaalta siitä, että erikoistuneet työntekijät ovat päivittäin tuottavuuden, palveluvalmiuden ja kilpailukyvyn yhdistävän sataman käytettävissä. Kun Belgian lainsäätäjä on edellyttänyt, että työnantaja kuuluu yhteen ainoaan satama-alueen hyväksyttyyn työnantajajärjestöön, joka toimii sosiaalisena puite-elimenä, se on lisäksi pyrkinyt takaamaan kaikkien satamatyöntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun sosiaalisten oikeuksien osalta suhteessa tunnustetun satamatyöntekijän asemaan perustuviin kaikkiin sosiaalioikeudellisiin velvoitteisiin.

40 Grondwettelijk Hof tuo toiseksi esiin sen, että Belgian lainsäätäjän toimintaa odottaessa satamatyön järjestämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n perustuslainvastaisuuden toteaminen voisi johtaa siihen, että tuhannet satamatyöntekijät voisivat tietyn ajanjakson ajan olla suuren epävarmuuden tilanteessa heidän oikeudellisen asemansa suhteen työmarkkinoilla, mistä voisi olla vahingollisia sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia satamatyöntekijöille. Myös viranomaiset voivat samoissa olosuhteissa kohdata vakavia seurauksia.

41 Oikeudellisen epävarmuuden ja sosiaalisten ristiriitojen välttämiseksi ja sen mahdollistamiseksi, että Belgian lainsäätäjä voi saattaa satamatyön järjestämisen satama-alueilla niiden velvoitteiden mukaiseksi, jotka perustuvat Belgian perustuslakiin, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 15 ja 16 artiklassa ja SEUT 49 artiklassa taatun kaupan ja elinkeinon vapauden kanssa, Grondwettelijk Hof toteaa, että se voi Belgian oikeuden nojalla pitää tilapäisesti voimassa satamatyön järjestämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n.

42 Tässä tilanteessa Grondwettelijk Hof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko SEUT 49 artiklaa, joko yksinään tai luettuna yhdessä saman sopimuksen 56 artiklan, [perusoikeuskirjan] 15 ja 16 artiklan sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle sääntelylle, jossa henkilöille tai yrityksille, jotka haluavat harjoittaa Belgiassa sijaitsevalla satama-alueella [satamatyön järjestämisestä annetussa laissa] tarkoitettuja satamatoimintoja – mukaan lukien toiminnot, jotka eivät kuulu laivojen lastaukseen ja lastin purkamiseen suppeassa merkityksessä –, säädetään velvoite käyttää ainoastaan tunnustettuja satamatyöntekijöitä?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voiko Grondwettelijk Hof pysyttää [satamatyön järjestämisestä annetun lain] kyseessä olevien 1 ja 2 §:n seuraukset toistaiseksi voimassa estääkseen oikeudellisen epävarmuuden ja sosiaaliset ristiriidat ja antaakseen lainsäätäjälle tilaisuuden saattaa säännökset Euroopan unionin oikeudesta johtuvien velvoitteiden mukaisiksi?”

43 Unionin tuomioistuimen presidentin 19.7.2020 antamalla päätöksellä asiat C-407/19 ja C-471/19 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Vaatimus suullisen käsittelyn aloittamisesta uudelleen

44 Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp ja Middlegate Europe ovat vaatineet unionin tuomioistuimen kirjaamoon 27.10.2020 saapuneella asiakirjalla suullisen käsittelyn aloittamista uudelleen unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan nojalla.

45 Vaatimuksensa tueksi ne ovat väittäneet lähinnä yhtäältä, että tietyistä asiakirjoista, joihin ne ovat saaneet tutustua julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen lukemisen jälkeen, ilmenee, että Belgian hallitus ja satama-alan työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ovat neuvotelleet keskenään ja päättäneet pitäytyä pääasioissa kyseessä olevassa lainsäädännössä, vaikka unionin tuomioistuin noudattaisikin julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta. Toisaalta ne haluavat kiinnittää unionin tuomioistuimen huomion satamatyötä koskeviin jäsenvaltioiden kansallisten tuomioistuinten viimeaikaisiin ratkaisuihin.

46 Työjärjestyksensä 83 artiklan mukaan unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on suullisen vaiheen päättyneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisella perusteella, josta asianosaisella tai Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua.

47 Näin ei ole nyt käsiteltävässä asiassa. Sillä kannalla, jonka Belgian hallitus ja satama-alan työnantaja- ja työntekijäjärjestöt omaksuisivat siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin noudattaisi julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessaan esittämiä ehdotuksia, ei ole merkitystä nyt käsiteltävissä asioissa ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta. Myöskään viimeaikaisilla tuomioistuinratkaisuilla, joihin Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp ja Middlegate Europe ovat vedonneet suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskevassa pyynnössään, ei ole tällaista merkitystä. Kyse on yhtäältä

Espanjan kilpailuviranomaisen päätöksestä, joka annettiin 11.12.2014 annetun tuomion komissio v. Espanja (C-576/13, ei julkaistu, EU:C:2014:2430) julistamisen jälkeen, ja toisaalta alankomaalaisen tuomioistuimen tuomiosta, jolla ei ole yhteyttä pääasiassa kyseessä olevaan säännöstöön.

48 Lisäksi siltä osin kuin Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp ja Middlegate Europe ilmaisevat suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskevassa vaatimuksessaan olevansa eri mieltä tietyistä julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa esitetyistä arvioinneista, on muistutettava yhtäältä, ettei Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä eikä unionin tuomioistuimen työjärjestyksessä määrätä asianosaisten mahdollisuudesta esittää huomautuksia vastaukseksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen (tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Toisaalta SEUT 252 artiklan toisen kohdan mukaan julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat hänen myötävaikutustaan. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai perustelut, joiden päätteeksi tämä päätyy tiettyyn ratkaisuun, eivät sido unionin tuomioistuinta. Tämän vuoksi se, että asianosainen ei yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä –, ei sellaisenaan voi olla peruste suullisen käsittelyn aloittamiseksi uudelleen (tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin katsoo, ettei asian käsittelyn suullista vaihetta ole syytä määrätä uudelleen aloitettavaksi.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Unionin tuomioistuimen toimivalta

51 On todettava, että sekä asiassa C-407/19 että asiassa C-471/19 oikeusriidan tosiseikat rajoittuvat yhteen ainoaan jäsenvaltioon.

52 Tältä osin yhtäältä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ilmoitettava unionin tuomioistuimelle, miltä osin ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevalla oikeusriidalla sen puhtaasti sisäisestä luonteesta huolimatta on sellainen liittymä perusvapauksia koskeviin unionin oikeuden määräyksiin, joka tekee pyydetyn tulkinnan välttämättömäksi pääasian oikeusriidan ratkaisemiselle (tuomio 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, 55 kohta). Kuten tämän tuomion 18–20 kohdasta ilmenee, Raad van State on selittänyt asiassa C-407/19, miten Belgiassa sijaitsevien satama-alueiden kansainvälisen tarkoituksen perusteella voidaan katsoa, että sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä tarkoitetuilla tilanteilla on tällainen liittymäkohta unionin oikeuteen. Nämä näkemykset ovat täysin sovellettavissa Grondwettelijk Hofin asiassa C-471/19 käsiteltävänä olevaan oikeusriitaan.

53 Toisaalta kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kääntyy unionin tuomioistuimen puoleen sellaisten säännösten, joita sovelletaan kyseisen valtion kansalaisten lisäksi myös muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, kumoamista koskevan menettelyn yhteydessä, ratkaisu, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antaa unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisutuomion jälkeen, vaikuttaa myös viimeksi mainittuihin kansalaisiin, mikä oikeuttaa sen, että unionin

tuomioistuin vastaa sille esitettyihin kysymyksiin, jotka liittyvät perusvapauksia koskeviin EUT-sopimuksen määräyksiin, huolimatta siitä, että pääasian oikeusriidan kaikki osatekijät rajoittuvat yhden ainoan jäsenvaltion sisälle (tuomio 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämä toteamus pätee myös tilanteessa, jossa asia on saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi menettelyssä, joka koskee tällaisten kansallisen oikeuden säännösten yhteensoveltuvuutta unionin oikeuden kanssa. Pääasioissa kyseessä olevia kansallisia säännöksiä sovelletaan erotuksetta sekä Belgian kansalaisiin että muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin.

54 Unionin tuomioistuin on siten toimivaltainen lausumaan nyt käsiteltävästä ennakkoratkaisupyynnöstä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu asiassa C-471/19

Ensimmäinen kysymys

55 Asiassa C-471/19 esittämällään ensimmäisellä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa, perusoikeuskirjan 15 ja 16 artiklaa sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan henkilöiden tai yritysten, jotka haluavat harjoittaa satamapalvelutoimintaa satama-alueella, mukaan lukien toiminnat, jotka eivät liity alusten lastaukseen ja lastin purkamiseen suppeassa merkityksessä, on käytettävä ainoastaan tämän säännöstön nojalla vahvistettujen ehtojen ja täytäntöönpanosääntöjen mukaisesti tunnustettuja satamatyöntekijöitä.

56 Aluksi on todettava, että siltä osin kuin on kyse sellaisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuudesta perusoikeuskirjan 15 ja 16 artiklan kanssa, jonka nojalla yritysten, jotka haluavat tarjota satamapalveluja, on välttämättä käytettävä tunnustettuja satamatyöntekijöitä, kansallisen sääntelyn aiheuttaman rajoituksen tarkastelu SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan kannalta kattaa myös perusoikeuskirjan 15–17 artiklassa taattujen oikeuksien ja vapauksien käytön mahdolliset rajoitukset, joten mahdollisen yhteensopimattomuuden elinkeinovapauden kanssa erillinen tarkastelu ei ole tarpeen (ks. vastaavasti tuomio 20.12.2017, Global Starnet, C-322/16, EU:C:2017:985, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Siltä osin kuin asiassa C-471/19 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on viitannut ensimmäisessä kysymyksessään yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen, on todettava, että tässä kysymyksessä tarkoitetun kaltaista kansallista lainsäädäntöä sovelletaan samalla tavalla sekä maassa asuviin että ulkomailla asuviin toimijoihin, joita kohdellaan näin ollen yhdenvertaisesti.

58 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että SEUT 49 ja SEUT 56 artikla ovat esteenä sellaisille kansallisille toimenpiteille, jotka – vaikka niitä sovelletaan ilman kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää – ovat omiaan estämään Euroopan unionin kansalaista käyttämästä mainituilla perussopimuksen määräyksillä taattua sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta tai haittaamaan niiden käyttämistä taikka tekemään niiden käyttämisen vähemmän houkuttelevaksi (tuomio 10.7.2014, Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin asiassa C-471/19 ja julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 52 ja 53 kohdassa ovat esittäneet, on kuitenkin todettava, että jäsenvaltion säännöstö, jossa velvoitetaan muista jäsenvaltioista peräisin olevat yritykset, jotka haluavat sijoittautua kyseiseen jäsenvaltioon harjoittaakseen siellä satamapalvelutoimintaa tai jotka sinne sijoittautumatta ovat halukkaita tarjoamaan satamapalveluita, käyttämään vain tämän säännöstön mukaisesti tunnustettuja satamatyöntekijöitä, estää tällaista yritystä käyttämästä omaa henkilöstöään tai ottamasta palvelukseen muita työntekijöitä, joita ei ole tunnustettu, ja se on siten omiaan haittamaan tämän yrityksen sijoittautumista kyseiseen jäsenvaltioon taikka sen palvelujen tarjoamista kyseisessä jäsenvaltiossa taikka tekemään näistä vähemmän houkuttelevia.

60 Se muodostaa siten rajoituksen SEUT 49 ja SEUT 56 artiklassa taatuille vapauksille (ks. analogisesti tuomio 11.12.2014, komissio v. Espanja, C-576/13, ei julkaistu, EU:C:2014:2430, 37 ja 38 kohta).

61 Tällaiset rajoitukset voivat kuitenkin yleisen edun mukaisista pakottavista syistä olla oikeutettuja, edellyttäen että niillä voidaan saavuttaa asetettu tavoite eikä niillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen sen saavuttamiseksi, eli ellei ole olemassa vähemmän rajoittavia toimenpiteitä, joilla se voidaan saavuttaa yhtä tehokkaalla tavalla (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2007, International Transport Workers' Federation ja Suomen Merimies-Unioni, C-438/05, EU:C:2007:772, 75 kohta; tuomio 10.7.2014, Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, 31 kohta ja tuomio 11.12.2014, komissio v. Espanja, C-576/13, ei julkaistu, EU:C:2014:2430, 47 ja 53 kohta).

62 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-471/19 antamista tiedoista, jotka on esitetty tiivistetysti tämän tuomion 39 kohdassa ja jotka ovat yhteneväisiä Belgian hallituksen kirjallisissa huomautuksissaan esittämien selitysten kanssa, ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevan satamatyön järjestämisestä annetun lain säännöksillä pyritään lähinnä takaamaan turvallisuus satama-alueilla ja estämään työtapaturmia, varmistamaan erityistyövoiman saatavuus, kun otetaan huomioon vaihteleva työn kysyntä näillä alueilla, sekä takaamaan kaikkien satamatyöntekijöiden yhdenvertainen kohtelu sosiaalisten oikeuksien alalla.

63 Ensinnäkin kaikkien satamatyöntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun takaamista sosiaalisten oikeuksien alalla koskevasta tavoitteesta on muistutettava, että työntekijöiden suojelu on yleisen edun mukainen pakottava syy, jolla voidaan oikeuttaa liikkumisvapauksien rajoittaminen (ks. mm. tuomio 11.12.2007, International Transport Workers' Federation ja Suomen Merimies-Unioni, C-438/05, EU:C:2007:772, 77 kohta ja tuomio 11.12.2014, komissio v. Espanja, C-576/13, ei julkaistu, EU:C:2014:2430, 50 kohta).

64 Tällaista tavoitetta ei kuitenkaan voida saavuttaa kansallisella säännöstöllä, jossa velvoitetaan henkilöt tai yritykset, jotka haluavat harjoittaa satamatoimintoja satama-alueella, käyttämään ainoastaan tunnustettuja satamatyöntekijöitä, koska pelkästään se, että satamatyöntekijä tunnustetaan tällaiseksi, ei merkitse sitä, että hänellä olisi välttämättä samat sosiaaliset oikeudet kuin kaikilla muilla tunnustetuilla satamatyöntekijöillä. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että tämä tavoite voidaan saavuttaa sillä, että satamatyöntekijöiden työnantajilla on velvollisuus liittyä yhteen ainoaan organisaatioon. Tällainen velvollisuus voidaan kuitenkin asettaa satamatyön järjestämisestä annetun lain 3 bis §:n nojalla, jota tämä kysymys ei koske.

65 Toiseksi tavoitteesta taata erikoistyövoiman saatavuus on todettava, että vaikka oletettaisiin, että sitä voidaan pitää tämän tuomion 61 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuna yleistä etua koskevana pakottavana syynä, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 68 kohdassa, jäykkä järjestelmä, jossa säädetään rajoitetun kiintiön muodostamisesta

tunnustetuille satamatyöntekijöille, joita on pakollisesti käytettävä kaikkien yritysten, jotka haluavat harjoittaa satamatoimintoja, ylittää sen, mikä on tarpeen erikoistyövoiman saatavuuden varmistamisen tavoitteen saavuttamiseksi.

66 Kolmanneksi erityisesti satama-alueiden turvallisuuden varmistamista ja työtapaturmien ehkäisemistä koskevan tavoitteen osalta on todettava, että – kuten tämän tuomion 63 kohdasta ilmenee – työntekijöiden suojelu on yksi yleistä etua koskevista pakottavista syistä, joiden perusteella voidaan oikeuttaa liikkumisvapauksien rajoitus.

67 Sama pätee satama-alueiden turvallisuuden varmistamista koskevaan erityisempään tavoitteeseen (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2014, komissio v. Espanja, C-576/13, ei julkaistu, EU:C:2014:2430, 49–52 kohta).

68 Tältä osin on todettava, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 70 ja 71 kohdassa, että koska satamatyön järjestämistä koskevan lain 1 ja 2 §:ssä ainoastaan otetaan käyttöön satamatyöntekijöiden tunnustamista koskeva järjestelmä, jonka toteuttamista koskevat konkreettiset edellytykset ja täytäntöönpanosäännöt on vahvistettava kyseisen lain 3 §:n nojalla annetuilla toimilla, ei voida katsoa, että nämä säännökset itsessään erikseen tarkasteluina olisivat soveltumattomia tai suhteettomia turvallisuuden takaamista satama-aluilla ja työtapaturmien ehkäisemistä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

69 Tällaisen järjestelmän tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta ja näin ollen sen yhteensopivuutta SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan kanssa on arvioitava kokonaisuutena ottamalla huomioon kaikki satamatyöntekijöiden tunnustamisen edellytykset sekä tällaisen järjestelmän täytäntöönpanoa koskevat säännöt.

70 Kansallisen säännöstön, jonka mukaan yritysten, jotka haluavat tarjota satamapalveluja, on välttämättä käytettävä tunnustettuja satamatyöntekijöitä, voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden vain, jos satamatyöntekijöiden tunnustaminen perustuu objektiivisiin perusteisiin, jotka eivät ole syrjiviä ja jotka ovat etukäteen tiedossa, siten, että heidän tunnustamisestaan vastuussa olevan viranomaisen harkintavallan käytölle luodaan kehys ja varmistetaan, ettei harkintavaltaa käytetä mielivaltaisesti (ks. analogisesti tuomio 17.7.2008, komissio v. Ranska, C-389/05, EU:C:2008:411, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

71 Koska lisäksi tällaisen säännöstön tavoitteena on taata satama-alueiden turvallisuus ja ehkäistä työtapaturmat, satamatyöntekijöiden tunnustamista koskevien edellytysten on loogisesti koskettava yksinomaan kysymystä siitä, onko heillä tarvittavat ominaisuudet ja taidot heidän tehtäviensä turvalliseksi suorittamiseksi.

72 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 76 kohdassa, tätä varten voidaan tarvittaessa säätää, että satamatyöntekijöillä on oltava riittävä ammatillinen koulutus, jotta heidät voidaan tunnustaa.

73 Vaatimus, jonka mukaan vain yhden tietyn laitoksen on annettava tai todistettava tällainen koulutus kyseisessä jäsenvaltiossa ja jossa ei oteta huomioon sitä, että asianomaiset henkilöt on mahdollisesti tunnustettu satamatyöntekijöiksi toisessa unionin jäsenvaltiossa, tai heidän toisessa unionin jäsenvaltiossa suorittamaansa koulutusta ja heidän siellä hankkimaansa ammatillisia taitoja, ei kuitenkaan ole oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden (ks. vastaavasti tuomio 5.2.2015, komissio v. Belgia, C-317/14, EU:C:2015:63, 27–29 kohta).

74 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 88 kohdassa, niiden satamatyöntekijöiden määrän rajoittaminen, jotka voidaan tunnustaa, ja näin ollen tällaisten työntekijöiden rajoitettu kiintiö, jota kaikkien satamatoimintoja harjoittavien yritysten on välttämättä käytettävä, on varmasti – vaikka oletettaisiin, että sen avulla voidaan taata satama-alueiden turvallisuus – suhteeton toimenpide tällaisen tavoitteen saavuttamiseksi.

75 Tämä tavoite voidaan nimittäin saavuttaa myös säätämällä, että jokainen työntekijä, joka kykenee osoittamaan, että hänellä on vaaditut ammatilliset taidot ja että hän on tarpeen vaatiessa suorittanut asianmukaisen koulutuksen, voidaan tunnustaa satamatyöntekijäksi.

76 Kaiken edellä esitetyn perusteella asiassa C-471/19 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan henkilöt tai yritykset, jotka haluavat harjoittaa satamatoimintoja satama-alueella, mukaan lukien toimintoja, jotka eivät liity alusten lastaukseen ja lastin purkamiseen suppeassa mielessä, saavat käyttää ainoastaan tämän säännöstön nojalla vahvistettujen edellytysten ja täytäntöönpanosääntöjen mukaisesti tunnustettuja satamatyöntekijöitä, kunhan mainitut edellytykset ja täytäntöönpanosäännöt yhtäältä perustuvat objektiivisiin ja syrjimättömiin perusteisiin, jotka ovat etukäteen tiedossa ja joiden mukaan muiden jäsenvaltioiden satamatyöntekijöiden on mahdollista osoittaa, että he täyttävät kyseisen jäsenvaltion satamatyöntekijöihin sovellettavia vaatimuksia vastaavat vaatimukset lähtöjäsenvaltiossaan, eikä niissä toisaalta vahvisteta kiintiötä, jolla rajoitetaan niiden työntekijöiden määrää, jotka voidaan tällä tavoin tunnustaa.

Toinen kysymys asiassa C-471/19

77 Asiassa C-471/19 esitetty toinen kysymys koskee tilannetta, jossa ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta seuraisi, että SEUT 49 ja SEUT 56 artikla ovat esteenä satamatyön järjestämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tässä asiassa lähinnä, voiko se tällaisessa tilanteessa pitää väliaikaisesti voimassa näiden pykälien vaikutukset, jotta vältettäisiin oikeudellinen epävarmuus ja sosiaaliset ristiriidat kyseisessä jäsenvaltiossa.

78 Ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta kuitenkin ilmenee, että satamatyön järjestämistä koskevan lain 1 ja 2 §:n kaltaiset kansalliset säännökset eivät ole sellaisinaan yhteensopimattomia SEUT 49 ja SEUT 56 artiklassa vahvistettujen vapauksien kanssa, vaan tällaisten säännösten mukaisesti käyttöön otetun järjestelmän yhteensopivuuden arviointi näiden vapauksien kanssa edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon kaikki tällaisen järjestelmän täytäntöönpanon edellytykset ja säännöt.

79 Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen asiassa C-471/19 ei näin ole tarpeen vastata.

Ennakkoratkaisukysymykset asiassa C-407/19

Alustavat huomautukset

80 Asiassa C-407/19 esitetyillä ennakkoratkaisukysymyksillä pyritään siihen, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi tässä asiassa arvioida, ovatko vuoden 2004 kuninkaan päätöksen eri säännökset, joissa vahvistetaan satamatyön järjestämistä koskevan lain säännösten täytäntöönpanosäännöt, yhteensopivia unionin oikeuden kanssa. Kyseinen tuomioistuin viittaa tässä yhteydessä perustamissopimuksessa taattuihin eri liikkumisvapauksiin.

81 Tältä osin asiassa C-471/19 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee ensinnäkin, että tällainen säännöstö kuuluu SEUT 49 artiklassa taatun sijoittautumisvapauden ja SEUT 56 artiklassa taatun palvelujen tarjoamisen vapauden soveltamisalaan.

82 Toiseksi on täsmennettävä, että tällainen säännöstö kuuluu myös SEUT 45 artiklan soveltamisalaan. Tämän määräyksen soveltamiseen voivat nimittäin vedota paitsi työntekijät itse myös heidän työnantajansa. Jotta työntekijöillä oleva oikeus tulla palkatuiksi ja työskennellä ilman syrjintää olisi tehokas, siihen täytyy liittyä työnantajien oikeus saada palkata työntekijöitä noudattaen työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevia oikeussääntöjä (tuomio 16.4.2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239, 18 kohta). Henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien kaikkien EUT-sopimuksen määräysten tarkoituksena on helpottaa jäsenvaltioiden kansalaisten kaikenlaisen ansiotyön tekemistä unionin alueella, ja kyseisten määräysten vastaisia ovat toimenpiteet, joilla voi olla epäsuotuisa vaikutus näihin kansalaisiin, kun he haluavat harjoittaa taloudellista toimintaa toisen jäsenvaltion alueella. Nämä määräykset ja erityisesti SEUT 45 artikla ovat siis esteenä kaikille sellaisille toimenpiteille, jotka – vaikka niitä sovellettaisiin ilman kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää – voivat haitata sitä, että unionin kansalaiset käyttävät EUT-sopimuksessa taattuja perusvapauksia, tai jotka tekevät niiden käytöstä vähemmän houkuttelevaa (tuomio 16.4.2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239, 19 ja 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

83 Kolmanneksi on todettava, että vaikka asiassa C-407/19 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on myös viitannut kysymystensä sanamuodossa SEUT 34 ja SEUT 35 artiklaan, jotka koskevat tavaroiden vapaata liikkuvuutta, on kuitenkin todettava, ettei se ole esittänyt mitään tietoja näissä kysymyksissä tarkoitetun kaltaisen kansallisen säännöstön konkreettisesta vaikutuksesta tähän vapauteen.

84 Joka tapauksessa silloin, kun kansallinen toimenpide vaikuttaa sekä tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen että palvelujen tarjoamisen vapauteen, unionin tuomioistuin tutkii toimenpidettä pääsääntöisesti suhteessa jompaankumpaan näistä perusvapauksista, jos toinen näistä perusvapauksista on kyseisissä olosuhteissa täysin toissijainen toiseen perusvapauteen nähden ja voidaan liittää siihen (tuomio 14.10.2004, Omega, C-36/02, EU:C:2004:614, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

85 Saman on koskettava toimenpidettä, joka vaikuttaa sekä sijoittautumisvapauteen tai työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen että tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen.

86 Jos oletetaan, että tämän tuomion 80 kohdassa tarkoitetun kaltaisella kansallisella säännöstöllä voidaan rajoittaa myös tavaroiden vapaata liikkuvuutta, koska satamatyöntekijät suorittavat myös satamien kautta kuljetettavien tavaroiden kuljetukseen liittyviä palveluja, on ilmeistä, että tällainen rajoitus olisi täysin toissijainen suhteessa työntekijöiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta sekä sijoittautumisvapautta koskeviin rajoituksiin.

87 Neljänneksi on todettava, että vaikka asiassa C-407/19 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa unionin tuomioistuimelle esittämiensä kysymysten sanamuodossa SEUT 101, SEUT 102 ja SEUT 106 artiklaan, se ei ole myöskään antanut riittäviä selityksiä, jotta unionin tuomioistuin voisi arvioida, onko näitä määräyksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle.

88 Kuten julkisasiamies on lisäksi todennut ratkaisuehdotuksensa 38 kohdassa, unionin tuomioistuin on jo katsonut, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö, jossa velvoitetaan yksityiset oikeussubjektit käyttämään satamatöiden toteuttamisessa yksinomaan tunnustettuja satamatyöntekijöitä, ei kuulu SEUT 101 tai SEUT 102 artiklan eikä SEUT 106 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska edes yhdessä tarkasteltuina satamatyöntekijöitä ei voida pitää näissä määräyksissä tarkoitettuina yrityksinä (ks. vastaavasti tuomio 16.9.1999, Becu ym., C-22/98, EU:C:1999:419, 27, 30 ja 31 kohta).

89 Edellä esitetyn perusteella asiassa C-407/19 esitettyjä ennakkoratkaisukysymyksiä on tarkasteltava ainoastaan SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan valossa.

90 Tältä osin tämän tuomion 59 ja 60 kohdasta ilmenee, että jäsenvaltion säännöstö, jossa satamatyön järjestämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n tavoin velvoitetaan ulkomaiset yritykset, jotka haluavat sijoittautua kyseiseen jäsenvaltioon harjoittaakseen siellä satamatoimintoja tai jotka sijoittautumatta sinne haluavat tarjota satamapalveluja, käyttämään vain tämän lainsäädännön mukaisesti tunnustettuja satamatyöntekijöitä, merkitsee SEUT 49 ja SEUT 56 artiklassa taattujen vapauksien rajoittamista.

91 Vastaavasti tällaisella kansallisella lainsäädännöllä voi olla muista jäsenvaltioista tuleviin työntekijöihin ja työnantajiin kohdistuva ehkäisevä vaikutus, ja se muodostaa näin ollen rajoituksen SEUT 45 artiklassa vahvistetulle työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle (ks. analogisesti tuomio 16.4.2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239, 22 kohta).

92 Kuten tämän tuomion 61 ja 63 kohdasta lisäksi ilmenee, tällaiset rajoitukset voivat olla oikeutettuja yleistä etua koskevista pakottavista syistä ja tavoite, joka koskee turvallisuuden takaamista ja työtapaturmien ehkäisemistä satama-alueilla ja johon Belgian hallitus on vedonnut kirjallisissa huomautuksissaan, voi olla tällainen syy, joka voi oikeuttaa kyseiset rajoitukset, kunhan rajoitukset ovat tarpeellisia ja oikeasuhteisia tavoiteltuun päämäärään nähden.

93 Näin ollen on tutkittava kunkin asiassa C-407/19 esitetyssä ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitetun toimenpiteen osalta, onko se tarpeellinen ja oikeasuhteinen edellisessä kohdassa mainittuun tavoitteeseen nähden.

Ensimmäinen kysymys, toisen kysymyksen d kohta sekä kolmas ja neljäs kysymys

94 Asiassa C-407/19 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisessä kysymyksessään, toisen kysymyksensä d kohdassa sekä kolmannessa ja neljännessä kysymyksessään, jotka on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti, onko SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan

– satamatyöntekijät tunnustaa hallintokomitea, joka koostuu tasaedustusperiaatteen mukaisesti työnantajien ja työntekijäjärjestöjen nimeämistä jäsenistä

– kyseinen komitea päättää työvoiman tarpeen mukaan myös siitä, onko tunnustetut työntekijät otettava satamatyöntekijöiden kiintiöön

– niiden satamatyöntekijöiden, joita ei ole otettu tähän kiintiöön, saaman tunnustuksen kesto rajoittuu heidän työsopimuksensa kestoon, jos sopimus on toistaiseksi voimassa oleva, ja siirtymäsäännöksen mukaan tämä oikeus ulotetaan aluksi asteittain yhä lyhyempiin satamatyöntekijöiden työsopimuksiin ja tämän jälkeen kaikkiin satamatyöntekijöiden työsopimuksiin niiden kestosta riippumatta

– ei ole säädetty enimmäismääräajasta, jonka kuluessa kyseisen komitean on ratkaistava asia, ja

– saman komitean päätöksiin, jotka koskevat satamatyöntekijän tunnustamista, voidaan hakea muutosta ainoastaan tuomioistuimessa.

95 Hallintokomitean kokoonpanosta on ensinnäkin todettava, että – kuten tämän tuomion 92 kohdasta ilmenee – siltä osin kuin satamatyöntekijöiden tunnustamista koskevan vaatimuksen tarkoituksena on taata satama-alueiden turvallisuus ja ehkäistä työtapaturmia, säännöstö, jonka nojalla tämän tunnustuksen myöntää työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen nimeämistä jäsenistä koostuva pariteettisesti muodostettu hallinnollinen elin, ei vaikuta olevan tarpeellinen ja asianmukainen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

96 Ei nimittäin ole varmistettu, että kyseisen elimen jäsenillä, jotka nämä järjestöt ovat nimenneet, on tarvittavat tiedot sen määrittämiseksi, täyttääkö satamatyöntekijä tunnustamiskriteerit, jotka koskevat hänen soveltuvuuttaan hänelle kuuluvien tehtävien hoitamiseen turvallisesti.

97 Lisäksi, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 126–128 kohdassa, jos jo markkinoilla toimivat toimijat – erityisesti jo tunnustettuja satamatyöntekijöitä, jotka saattavat joutua kilpailemaan saatavilla olevista työpaikoista tunnustamistaan pyytävien työntekijöiden kanssa, edustava järjestö – nimeävät satamatyöntekijöiden tunnustamiseen toimivaltaisen elimen jäsenet, on sallittua epäillä näiden jäsenten puolueettomuutta ja sitä, että he voivat siten lausua tunnustamishakemuksista objektiivisesti, avoimesti ja syrjimättömästi (ks. analogisesti tuomio 15.1.2002, komissio v. Italia, C-439/99, EU:C:2002:14, 39 kohta; tuomio 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, 51 kohta ja tuomio 26.9.2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, 53 ja 54 kohta).

98 Toiseksi se, ettei ole vahvistettu kohtuullista määräaikaa, jonka kuluessa satamatyöntekijöiden hyväksymisestä vastaavan elimen on tehtävä päätöksensä, ei myöskään vaikuta tarpeelliselta ja asianmukaiselta satama-alueiden turvallisuuden takaamista ja työtapaturmien ehkäisemistä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

99 Tällaisen määräajan puuttuminen on päinvastoin omiaan lisäämään riskiä siitä, että satamatyöntekijää, jolla on vaadittavat ominaisuudet, kieltäydytään mielivaltaisesti tunnustamasta pelkästään kilpailun rajoittamiseksi kyseisillä työmarkkinoilla.

100 Kolmanneksi siitä seikasta, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-407/19 antamien tietojen mukaan satamatyöntekijöiden tunnustamisesta vastaavan komitean päätöksiin voidaan hakea muutosta vain tuomioistuimessa, on todettava, että jotta toimenpidettä, joka merkitsee perusvapauden rajoittamista, pidettäisiin oikeasuhteisena tavoiteltuun päämäärään nähden, sen on voitava olla perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatun tehokkaan tuomioistuinvalvonnan kohteena (ks. vastaavasti tuomio 8.5.2019, PI, C-230/18, EU:C:2019:383, 78–81 kohta).

101 Asiassa C-407/19 ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarvittaessa tarkistaa, täyttääkö hallintokomitean päätöksiä koskeva muutoksenhaku tuomioistuimessa tällaisen valvonnan vaatimukset.

102 Sitä vastoin se seikka, että satamatyöntekijöiden tunnustamista koskevien päätösten riitauttamiseksi ei ole säädetty muutoksenhausta hallinnollisessa elimessä, ei ole omiaan herättämään epäilyksiä sellaisen kansallisen toimenpiteen tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta, jonka perusteella tällaisen tunnustamisen hakeminen on pakollista.

103 Siltä osin kuin neljänneksi on kyse siitä, otetaanko tunnustetut satamatyöntekijät tiettyyn työntekijäkiintiöön hallintokomitean päätöksellä vai ei, on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-407/19 antamista tiedoista ilmenee, että vuoden 2004 kuninkaan päätöksessä säädetty pooli ei ole tämän tuomion 74 kohdassa tarkoitetun kaltainen jäykkä kiintiö, koska – kuten kyseisen päätöksen 2 §:n 3 momentista ilmenee – kyseisen kuninkaan päätöksen 2 §:n 3 momentin mukaan työntekijät, joita ei ole otettu tähän pooliin, voidaan ottaa palvelukseen satamatyöntekijöinä työsopimuksen perusteella.

104 Viimeksi mainitusta säännöksestä ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamista tiedoista ilmenee kuitenkin, että pooliin kuulumattomien työntekijöiden saaman tunnustuksen kesto rajoittuu heidän työsopimuksensa kestoon, kun taas vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 2 §:n 2 momentin mukaan pooliin otetut satamatyöntekijät voidaan tunnustaa toistaiseksi.

105 Vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 13/1 §:n siirtymäsäännöksen nojalla mahdollisuus tulla tunnustetuksi ilman pooliin ottamista koski alun perin ainoastaan sellaisia satamatyöntekijöitä, joilla oli toistaiseksi voimassa oleva työsopimus, ja se ulotettiin asteittain yhä lyhyempiin satamatyöntekijöiden määräaikaisiin työsopimuksiin. Kaikki satamatyöntekijät, joilla on työsopimus, voidaan tunnustaa satamatyöntekijöiksi vasta 1.7.2020 alkaen heidän työsopimuksensa kestosta riippumatta.

106 Tältä osin on todettava, että kansallinen lainsäädäntö, jonka nojalla satamatyöntekijöiden saama tunnustus on uudistettava kohtuullisin väliajoin, ei tosin ole ristiriidassa turvallisuuden takaamista satama-alueilla ja työtapaturmien ehkäisemistä koskevan tavoitteen kanssa, koska tunnustuksen jaksottaista uusimista koskevan vaatimuksen avulla voidaan varmistaa, että satamatyöntekijöillä on edelleen tehtävänsä turvalliseen hoitamiseen tarvittavat taidot.

107 Säännöstö, jonka mukaan ainoastaan osa satamatyöntekijöistä voi saada toistaiseksi voimassa olevan tunnustuksen, kun taas tiettyjen muiden satamatyöntekijöiden saama tunnustus päättyy automaattisesti heidän työsopimuksensa päättyessä, vaikka sopimus olisi ollut vain hyvin

lyhytaikainen, joten heidän on aloitettava uusi tunnustamismenettely aina, kun he tekevät uuden työsopimuksen, ei vaikuta olevan asianmukainen ja tarpeellinen edellisessä kohdassa mainitun tavoitteen saavuttamiseksi.

108 Ei nimittäin ole olemassa syitä, joilla voitaisiin perustella sitä, että kahta satamatyöntekijöiden ryhmää, jotka ovat työn suorittamispaikassa täysin samanlaisessa tilanteessa työturvallisuuden näkökannalta, kohdellaan eri tavalla.

109 Näin on sitäkin suuremmalla syyllä, koska – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 157 kohdassa – lyhytkestoiset tehtävät ovat vallitsevia satamatyössä.

110 Tämän tuomion 105 kohdassa mainitun siirtymäkauden aikana ainoastaan poolin palveluksessa olevilla satamatyöntekijöillä on mahdollisuus tehdä lyhytaikaisia työsopimuksia, mikä johtaa käytännössä tilanteeseen, jossa pooli muodostuu rajallisesta määrästä satamatyöntekijöitä, joita on välttämättä käytettävä. Tämän tuomion 74 kohdassa on jo todettu, että tällaisen kiintiön muodostaminen on suhteeton toimenpide satama-alueiden turvallisuuden takaamista koskevaan tavoitteeseen nähden eikä sitä voida oikeuttaa tällä tavoitteella.

111 Lisäksi se, että satamatyöntekijät, joita ei ole otettu pooliin, on myös siirtymäkauden päätyttyä tunnustettava uudelleen joka kerta, kun he tekevät uuden työsopimuksen, vaikka heidät olisi jo tunnustettu heidän hiljattain tekemänsä aikaisemman lyhytaikaisen työsopimuksen yhteydessä, on SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklassa vahvistettujen vapauksien rajoitus, jota ei voida oikeuttaa edellisessä kohdassa mainitulla tavoitteella.

112 Ei nimittäin voida kohtuudella katsoa, että tällaiset työntekijät ovat todennäköisesti vähän aikaa sen jälkeen, kun heidät on tunnustettu satamatyöntekijöiksi, menettäneet taidot ja ominaisuudet, joihin tämä tunnustaminen on hieman aikaisemmin perustunut.

113 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen, toisen kysymyksen d kohtaan sekä kolmanteen ja neljänteen kysymykseen asiassa C-407/19 on vastattava, että SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan

– satamatyöntekijät tunnustaa hallintokomitea, johon kuuluu tasaedustusperiaatteen mukaisesti työnantajajärjestöjen ja työntekijäjärjestöjen nimeämiä jäseniä

– kyseinen komitea päättää työvoiman tarpeen mukaan myös siitä, onko tunnustetut työntekijät otettava mukaan satamatyöntekijöiden kiintiöön, kun otetaan huomioon, että niiden satamatyöntekijöiden, joita ei ole otettu tähän kiintiöön, saaman tunnustuksen kesto rajoittuu heidän työsopimuksensa kestoon, joten jokaisen uuden sopimuksen osalta on aloitettava uusi tunnustamismenettely

– enimmäismääräajasta, jonka kuluessa kyseisen komitean on tehtävä päätöksensä, ei ole säädetty.

Toisen kysymyksen a–c kohta

114 Asiassa C-407/19 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisen kysymyksensä a–c kohdassa lähinnä, onko SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tunnustetun satamatyöntekijän aseman saamiseksi työntekijän on – ellei hän pysty osoittamaan, että hän täyttää toisessa jäsenvaltiossa vastaavat ehdot –

– saatava ulkopuoliselta työsuojeluelimeltä, johon on liittynyt järjestö, johon kaikkien kyseessä olevalla satama-alueella toimivien työnantajien on pakollisesti liityttävä, todistus siitä, että hän on terveydeltään satamatyöhön soveltuva

– läpäistävä kyseisen työnantajajärjestön tätä varten nimeämän elimen tekemät psykotekniset testit

– käytävä kolme viikkoa kestävä työturvallisuuteen liittyvä valmistava kurssi ammattipätevyyden saamiseksi ja

– läpäistävä tätä koulutusta koskeva loppukoe.

115 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 140 kohdassa, terveydellisiä soveltuvuusedellytyksiä, psykologisen testin läpäisemistä ja edeltävää ammatillista koulutusta koskevat vaatimukset ovat lähtökohtaisesti yhtä lailla edellytyksiä, joilla voidaan varmistaa turvallisuus satama-alueilla, ja ne ovat oikeassa suhteessa tällaiseen tavoitteeseen nähden.

116 Kuten Belgian hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, tällaisilla vaatimuksilla voidaan antaa kohtuulliset takeet siitä, että työntekijät, joilla on riittävä harkintakyky ja asianmukainen koulutus ja motivaatio tavaroiden käsittelyyn liittyvien työtapaturmien ja muiden yleistä turvallisuutta koskevien riskien määrän vähentämiseksi, tekevät satamatyötä mahdollisimman turvallisella tavalla.

117 Se, että hakijoiden terveydellistä soveltuvuutta satamatyöntekijän aseman tunnustamiseksi valvoo työsuojeluelin, johon on liittynyt kyseessä olevan satama-alueen työnantajajärjestö, ja että tämä sama järjestö nimeää elimen, joka on vastuussa psykoteknisistä testeistä, jotka näiden hakijoiden on läpäistävä, jotta heidät voidaan tunnustaa, ei yksinään riitä herättämään epäilyksiä mainittujen vaatimusten asianmukaisuudesta ja oikeasuhteisuudesta.

118 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 141 kohdassa, tällaiset lääkärintarkastukset, testit tai kokeet on kuitenkin suoritettava avoimesti, objektiivisesti ja puolueettomasti, jotta niitä voidaan pitää tarpeellisina ja oikeasuhteisina tavoiteltuun päämäärään nähden.

119 Asiassa C-407/19 ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen tutkittava, voiko työnantajajärjestön ja tilanteen mukaan satamatyöntekijöiden ammattiliittojen rooli tällaisten tarkastusten, testien tai kokeiden suorittamisesta vastaavien elinten nimeämisessä pääasiaan liittyvissä erityisissä olosuhteissa olla omiaan horjuttamaan näiden tarkastusten, testien tai kokeiden avoimuutta, objektiivisuutta ja puolueettomuutta.

120 Edellä esitetyn perusteella toisen kysymyksen a–c kohtaan on vastattava, että SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tunnustetun satamatyöntekijän aseman saamiseksi työntekijän on – ellei hän voi osoittaa täyttävänsä toisessa jäsenvaltiossa vastaavat ehdot –

– saatava ulkopuoliselta työsuojeluelimeltä, johon on liittynyt järjestö, johon kaikkien kyseessä olevalla satama-alueella toimivien työnantajien on pakollisesti liityttävä, todistus siitä, että hän on terveydeltään soveltuva satamatyöhön

– läpäistävä kyseisen työnantajajärjestön tätä varten nimeämän elimen tekemät psykotekniset testit

– käytävä kolme viikkoa kestävä työturvallisuuteen liittyvä valmistava kurssi ammattipätevyyden saamiseksi ja

– läpäistävä loppukoe,

mikäli työnantajajärjestön ja tilanteen mukaan satamatyöntekijöiden ammattiliittojen rooli tällaisten tarkastusten, testien tai kokeiden suorittamisesta vastaavien elinten nimeämisessä ei ole omiaan horjuttamaan näiden tarkastusten, testien tai kokeiden avoimuutta, objektiivisuutta ja puolueettomuutta.

Viides kysymys

121 Viidennellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan satamatyöntekijät, jotka on tunnustettu tällaisiksi ennen kyseisen säännöstön voimaantuloa heihin sovelletun lakisääteisen järjestelmän mukaisesti, säilyttävät kyseisen säännöstön nojalla tunnustetun satamatyöntekijän asemansa ja heidät otetaan mainitussa säännöstössä säädettyyn satamatyöntekijöiden kiintiöön.

122 Siltä osin kuin – kuten tämän tuomion 62 kohdasta ilmenee – satamatyöntekijöiden tunnustamisjärjestelmän tavoitteena, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on sen kuvannut asiassa C-407/19, on taata satama-alueiden turvallisuus ja ehkäistä työtapaturmia, kansallinen säännöstö, jonka nojalla satamatyöntekijät, jotka on tunnustettu aikaisemman vastaavan järjestelmän voimassa ollessa, säilyttävät saamansa tunnustuksen uudessa järjestelmässä, ei vaikuta olevan soveltumaton tavoitellun päämäärän saavuttamiseen eikä tähän päämäärään nähden suhteeton.

123 Voidaan kohtuudella olettaa, että jo aiemmassa järjestelmässä tunnustetuilla satamatyöntekijöillä on tarvittavat taidot ja ominaisuudet turvallisuuden takaamiseksi satama-alueilla.

124 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-407/19 toimittamista tiedoista ilmenee, että sen viides kysymys perustuu pääasian kantajien kyseisessä asiassa esittämiin argumentteihin, joiden mukaan tämän tuomion 121 kohdassa tarkoitetun kaltainen toimenpide on omiaan poistamaan työnantajalta mahdollisuuden ottaa suoraan, toisin sanoen poolin ulkopuolelta, palvelukseensa jo tunnustettuja satamatyöntekijöitä, koska viimeksi mainitut ovat vastahakoisia lähtemään poolista tehdäkseen tällaisen työsopimuksen, koska tällöin he menettäisivät saamansa tunnustuksen.

125 Näillä argumenteilla ei kuitenkaan kritisoida sitä, että uudessa lakisääteisessä järjestelmässä pysytetään satamatyöntekijän aiemman lakisääteisen järjestelmän perusteella saama tunnustus, vaan sitä, että tätä tunnustusta ei pysytetä, jos kyseinen työntekijä lähtee poolista tehdäkseen työsopimuksen suoraan työnantajan kanssa.

126 Kuten tämän tuomion 113 kohdasta ilmenee, SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artikla ovat tältä osin esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tunnustetun satamatyöntekijän, jota ei ole otettu siinä säädettyyn työntekijöiden kiintiöön, jokaiseen uuteen työsopimukseen on sovellettava uutta tunnustamismenettelyä.

127 Edellä esitetyn perusteella viidenteen kysymykseen asiassa C-407/19 on vastattava, että SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan satamatyöntekijät, jotka on tunnustettu tällaisiksi ennen kyseisen säännöstön voimaantuloa sovelletun lakisääteisen järjestelmän mukaisesti, säilyttävät kyseisen säännöstön nojalla tunnustetun satamatyöntekijän asemansa ja heidät otetaan mainitussa säännöstössä säädettyyn satamatyöntekijöiden kiintiöön.

Kuudes kysymys

128 Kuudennella kysymyksellään asiassa C-407/19 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan satamatyöntekijän siirtoon muun satama-alueen kuin sen, jota varten hänet on tunnustettu, työntekijöiden kiintiöön on sovellettava työehtosopimuksessa vahvistettuja ehtoja ja täytäntöönpanosääntöjä.

129 Aluksi on todettava, että siitä, että tällaiset ehdot ja säännöt on vahvistettu työehtosopimuksessa, ei seuraa, että ne eivät kuulu mainittujen artiklojen soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2007, International Transport Workers' Federation ja Suomen Merimies-Unioni, C-438/05, EU:C:2007:772, 33 ja 34 kohta).

130 Tältä osin on todettava, että kansallinen säännöstö, jossa asetetaan ehtoja – riippumatta siitä, vahvistetaanko ne laissa vai työehtosopimuksessa – tunnustetun satamatyöntekijän mahdollisuudelle työskennellä eri satama-alueella kuin jolle hänet on tunnustettu, merkitsee sekä työntekijöiden vapaan liikkuvuuden että sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitusta.

131 Tällaisella lainsäädännöllä nimittäin rajoitetaan sekä satamatyöntekijän vapautta työskennellä useilla eri satama-alueilla että tietylle satama-alueelle sijoittautuvan tai siellä palveluja tarjoavan yrityksen mahdollisuutta käyttää valitsemaansa satamatyöntekijää, joka on tunnustettu eri satama-aluetta varten.

132 Belgian hallitus on kuitenkin kirjallisissa huomautuksissaan väittänyt, että vuoden 2004 kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin mukaan satamatyöntekijän tunnustaminen on voimassa kullakin satama-alueella, ellei hän kuulu tietyn satama-alueen pooliin. Viimeksi mainitussa tapauksessa siirtyminen satama-alueelta toiselle riippuu siitä, onko työvoiman tarve olemassa ja onko varalla olevien työntekijöiden joukkoon mahdollista päästä. Tässä säännöksessä suljetaan siis pois yksinomaan mahdollisuus, että pooliin kuuluva satamatyöntekijä toimii samanaikaisesti viimeksi mainitun ulkopuolella joko samalla tai toisella satama-alueella. Kaikilla tunnustetuilla satamatyöntekijöillä, jotka eivät kuulu pooliin, on kuitenkin mahdollisuus työskennellä toisella satama-alueella.

133 Tältä osin on yhtäältä täsmennettävä, että tällainen säännöstö voi merkitä SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklassa taattujen vapauksien rajoitusta, vaikka se koskisi vain rajoitettua määrää työntekijöitä.

134 Toisaalta tämän tuomion 132 kohdassa olevien tietojen valossa on todettava, että siltä osin kuin pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä tarkoitetun satamatyöntekijöiden poolin tarkoituksena on huolehtia kohdennetusti kyseessä olevan jäsenvaltion erikoistyövoiman tarpeesta kullakin satama-alueella, se, että satamatyöntekijän siirto kahden eri alueen poolien välillä edellyttää näissä olosuhteissa sellaisten ehtojen ja sääntöjen soveltamista, joiden tarkoituksena on varmistaa, että jokaisella poolilla on käytettävissään riittävä määrä työvoimaa, voidaan oikeuttaa kunkin satama-alueen turvallisuuden varmistamista koskevalla hyväksyttävällä tavoitteella. Toimenpide, jossa säädetään tällaisista ehdoista, voisi muun muassa mahdollistaa sen varmistamisen, että on olemassa jatkuvasti tietty vähimmäismäärä päteviä työntekijöitä, jotka pystyvät takaamaan sataman turvallisen toiminnan. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava, onko tällainen toimenpide tarpeellinen ja oikeasuhteinen tähän tavoitteeseen nähden.

135 Kun otetaan huomioon kaikki edellä esitetty, asiassa C-407/19 esitettyyn kuudenteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan satamatyöntekijän siirtoon muun satama-alueen kuin sen, jota varten hänet on tunnustettu, työntekijöiden kiintiöön sovelletaan työehtosopimuksessa vahvistettuja ehtoja ja täytäntöönpanosääntöjä, jos viimeksi mainitut osoittautuvat tarpeellisiksi ja oikeasuhteisiksi kunkin satama-alueen turvallisuuden varmistamisen tavoitteen kannalta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

Seitsemäs kysymys

136 Asiassa C-407/19 esittämällään seitsemännellä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan logistiikkatyöntekijöillä on oltava ”turvallisuustodistus”, joka annetaan heidän henkilökorttinsa ja työsopimuksensa esittämisen perusteella ja jonka antamista koskevat täytäntöönpanosäännöt ja sen saamiseksi noudatettava menettely on vahvistettu työehtosopimuksessa.

137 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii tällä kysymyksellään määrittämään, onko SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan kanssa yhteensoveltuva kansallinen säännöstö, jossa säädetään ainoastaan, että ”turvallisuustodistus”, joka satama-alueella työskentelevillä logistiikkatyöntekijöillä on oltava, annetaan heille heidän henkilökorttinsa ja työsopimuksensa esittämisen perusteella, ja muut kyseisen todistuksen antamista koskevat täytäntöönpanosäännöt sekä kyseisen asiakirjan saamiseksi noudatettava menettely on vahvistettava työehtosopimuksessa.

138 Tästä on todettava, että – kuten tämän tuomion 129 kohdasta ilmenee – vaikka SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artikla eivät lähtökohtaisesti ole esteenä sille, että työehdot jäsenvaltiossa vahvistetaan työehtosopimuksessa, näin vahvistetut ehdot eivät kuitenkaan jää kyseisten artiklojen soveltamisalan ulkopuolelle.

139 Mainituissa artikloissa vahvistettujen vapauksien rajoitusten, jotka johtuvat vaatimuksesta, jonka mukaan kaikilla satama-alueella työskentelevillä logistiikkatyöntekijöillä on oltava ”turvallisuustodistus”, oikeasuhteisuuden ja tarpeellisuuden arvioinnissa on välttämättä otettava huomioon työehtosopimuksessa vahvistetut kyseisen todistuksen antamista koskevat konkreettiset täytäntöönpanosäännöt sekä siinä noudatettava menettely.

140 Tämän arvioinnin yhteydessä on tarkistettava, että tällaisen todistuksen antamisen edellytykset koskevat yksinomaan sitä, onko asianomaisella logistiikkatyöntekijällä tarvittavat ominaisuudet ja taidot satama-alueiden turvallisuuden takaamiseksi, ja että tämän todistuksen saamiseksi säädetty menettely ei aiheuta kohtuuttomia ja suhteettomia hallinnollisia rasitteita.

141 Erityisesti vaatimus siitä, että turvallisuustodistuksen antaminen edellyttää asianomaisen henkilön työsopimuksen esittämistä, voisi johtaa siihen, että työnantaja tai työntekijä velvoitetaan pyytämään uuden todistuksen antamista aina, kun uusi työsopimus on tehty. Koska – kuten tämän tuomion 109 kohdasta ilmenee – lyhytaikaiset tehtävät ovat vallitsevia satamatyön alalla, tällainen vaatimus voi osoittautua liialliseksi ja suhteettomaksi. Kuten komissio on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, olisi riittävää säätää, että tällainen todistus on uudistettava määräajoin, ja samalla olisi säädettävä, että todistus jää voimaan lyhytaikaisen työsopimuksen irtisanomisen jälkeen.

142 Edellä esitetyn perusteella asiassa C-407/19 esitettyyn seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että logistiikkatyöntekijöillä on oltava ”turvallisuustodistus”, joka annetaan heidän henkilökorttinsa ja työsopimuksensa esittämisen perusteella ja jonka myöntämistä koskevat täytäntöönpanosäännöt ja sen saamiseksi noudatettavat menettelyt on vahvistettu työehtosopimuksessa, edellyttäen että tällaisen todistuksen myöntämisedellytykset ovat tarpeellisia ja oikeasuhteisia turvallisuuden takaamista satama-alueella koskevaan tavoitteeseen nähden ja että sen saamiseksi noudatettava menettely ei aiheuta kohtuuttomia ja suhteettomia hallinnollisia rasitteita.

Oikeudenkäyntikulut

143 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) **SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan henkilöt tai yritykset, jotka haluavat harjoittaa satamatoimintoja satama-alueella, mukaan lukien toimintoja, jotka eivät liity alusten lastaukseen ja lastin purkamiseen suppeassa mielessä, saavat käyttää ainoastaan tämän säännöstön nojalla vahvistettujen edellytysten ja täytäntöönpanosääntöjen mukaisesti tunnustettuja satamatyöntekijöitä, kunhan mainitut edellytykset ja täytäntöönpanosäännöt yhtäältä perustuvat objektiivisiin ja syrjimättömiin perusteisiin, jotka ovat etukäteen tiedossa ja joiden mukaan muiden jäsenvaltioiden satamatyöntekijöiden on mahdollista osoittaa, että he täyttävät kyseisen jäsenvaltion**

satamatyöntekijöihin sovellettavia vaatimuksia vastaavat vaatimukset lähtöjäsenvaltiossaan, eikä niissä toisaalta vahvisteta kiintiötä, jolla rajoitetaan niiden työntekijöiden määrää, jotka voidaan tällä tavoin tunnustaa.

2) **SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan**

   – **satamatyöntekijät tunnustaa hallintokomitea, johon kuuluu tasaedustusperiaatteen mukaisesti työnantajajärjestöjen ja työntekijäjärjestöjen nimeämiä jäseniä**

   – **kyseinen komitea päättää työvoiman tarpeen mukaan myös siitä, onko tunnustetut työntekijät otettava mukaan satamatyöntekijöiden kiintiöön, kun otetaan huomioon, että niiden satamatyöntekijöiden, joita ei ole otettu tähän kiintiöön, saaman tunnustamisen kesto rajoittuu heidän työsopimuksensa kestoon, joten jokaisen uuden sopimuksen osalta on aloitettava uusi tunnustamismenettely, ja**

   – **enimmäismääräajasta, jonka kuluessa kyseisen komitean on tehtävä päätöksensä, ei ole säädetty.**

3) **SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tunnustetun satamatyöntekijän aseman saamiseksi työntekijän on – ellei hän voi osoittaa täyttävänsä toisessa jäsenvaltiossa vastaavat ehdot –**

   – **saatava ulkopuoliselta työsuojeluelimeltä, johon on liittynyt järjestö, johon kaikkien kyseessä olevalla satama-alueella toimivien työnantajien on pakollisesti liityttävä, todistus siitä, että hän on terveydeltään soveltuva satamatyöhön**

   – **läpäistävä kyseisen työnantajajärjestön tätä varten nimeämän elimen tekemät psykotekniset testit**

   – **käytävä kolme viikkoa kestävä työturvallisuuteen liittyvä valmistava kurssi ammattipätevyyden saamiseksi ja**

   – **läpäistävä loppukoe,**

   mikäli työnantajajärjestön ja tilanteen mukaan satamatyöntekijöiden ammattiliittojen rooli tällaisten tarkastusten, testien tai kokeiden suorittamisesta vastaavien elinten nimeämisessä ei ole omiaan horjuttamaan näiden tarkastusten, testien tai kokeiden avoimuutta, objektiivisuutta ja puolueettomuutta.

4) **SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan satamatyöntekijät, jotka on tunnustettu tällaisiksi ennen kyseisen säännöstön voimaantuloa sovelletun lakisääteisen järjestelmän mukaisesti, säilyttävät kyseisen säännöstön nojalla tunnustetun satamatyöntekijän asemansa ja heidät otetaan mainitussa säännöstössä säädettyyn satamatyöntekijöiden kiintiöön.**

5) **SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan satamatyöntekijän siirtoon muun satama-alueen kuin sen, jota varten hänet on tunnustettu, työntekijöiden kiintiöön sovelletaan työehtosopimuksessa vahvistettuja ehtoja ja täytäntöönpanosääntöjä, jos viimeksi mainitut osoittautuvat tarpeellisiksi ja oikeasuhteisiksi kunkin satama-alueen turvallisuuden varmistamisen tavoitteen kannalta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.**

6) **SEUT 45, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että logistiikkatyöntekijöillä on oltava ”turvallisuustodistus”, joka annetaan heidän henkilökorttinsa ja työsopimuksensa esittämisen perusteella ja jonka myöntämistä koskevat täytäntöönpanosäännöt ja sen saamiseksi noudatettavat menettelyt on vahvistettu työehtosopimuksessa, edellyttäen että tällaisen todistuksen myöntämisedellytykset ovat tarpeellisia ja oikeasuhteisia turvallisuuden takaamista satama-alueella koskevaan tavoitteeseen nähden ja että sen saamiseksi noudatettava menettely ei aiheuta kohtuuttomia ja suhteettomia hallinnollisia rasitteita.**

Allekirjoitukset